

17 i 18 de març 2012

Transforma 12

Can Rigol (Begues)

Què és la democràcia?

Taula de Experiències

Conclusions

Transforma 12

CONCLUSIONS

casaldejoves.org

 Generalitat
de Catalunya

 Diputació
Barcelona

 Ajuntament
de Barcelona

 GOBIERNO
DE ESPAÑA

 MINISTERIO
DE SANIDAD, SERVICIOS SOCIALES
E IGUALDAD

Aquest document recull les aportacions dels debats que va fer **Casals de Joves de Catalunya** en el marc del **Transforma 2012**.

L'organització del contingut respon a l'organització de les sessions.

Els escrits no són un recull literal de les intervencions sinó un resum “ordenat” de cada una de les sessions realitzades.

En aquests debats, van participar:

Membres de Casals:

CJ Algo diferents (Sabadell): Amanda Quesada, Carlos Martínez, Yaisa Garcia, Pau Fresquet

CJ Obriu Pas (Barberà del Vallès): Alberto Molinero, Manolo Galeote, Carlos Lemonche

CJ La Forja (Cornellà): David Martínez, Juan Francisco Hernández, Aurea Rodríguez, Yolanda Mate, Erica Ponce

CJ Racó: Ferran Alsina

CJ Porta: Adrián Martínez M

Membres del Secretariat de la federació:

Helena Giner
Coral Escobar
Gonzalo Candanedo
Carlos Lopera
Joan Montes
Marta López

Ponents

Fernando Pindado, Lluís Rabell (FAVB),
Javier Toret (DRY)

Els dies 17 i 18 de març de 2012, Casals de Joves de Catalunya, realitzà la 6a edició del Transforma, un espai formatiu i de debat, obert a totes aquelles persones que lideren projectes als Casals i que pretén fomentar la reflexió al voltant del treball dels mateixos.

El Transforma és un espai de formació que té com a base la deliberació sobre temes concrets a través de l'experiència de les persones que dia a dia treballen pel foment de la participació i la transformació social a través dels Casals de Joves.

En aquesta edició, el Transforma estava dedicat la Democràcia: Què vol dir democràcia? Com es construeix? Quins factors s'han de donar perquè parlem de sistema democràtic? Quin paper tenim els Casals de Joves en la construcció de la democràcia?

Durant aquests dos dies, membres dels casals La Forja, Algo Diferents, Obriu Pas, Racó i Porta van participar de les tres sessions programades. Aquest és un recull de les idees i reflexions que van sortir a través de les sessions.

SESSIÓ 1: QUÈ ÉS LA DEMOCRÀCIA? Fernando Pindado

A la primera sessió, de 16:30 a 18:00 de la tarda, el Fernando Pindado ens va fer una introducció conceptual. El Fernando Pindado és llicenciat en dret per la UAB i és especialista en participació, tant pel seu vessant acadèmic, com pel seu vessant professional i personal.

Idees bàsiques

El Fernando ens va explicar, principalment, que el sosteniment del sistema democràtic depèn essencialment de tres dimensions, que

anomenava “trinitat democràtica”: l’elecció de persones representants (democràcia representativa), decisió directa per part de la ciutadania (democràcia directa) i el debat obert sobre propostes (democràcia participativa).

Al seu entendre, la nostra democràcia no ha tingut cura per igual de les tres dimensions (donant molta importància a la representativitat), al mateix temps que tampoc s’ha dotat dels mitjans perquè aquests processos rutllessin. En molts casos, de fet, Fernando Pindado explicava com molts d’aquests processos són

desconeguts i no explotats, no perquè no existeixi la possibilitat legal de fer-los servir, sinó perquè simplement no es fan servir, tal i com va explicar després.

Exemples d'un dels problemes que representa no aprofundir en la pràctica democràtica els trobem en la crisi de representativitat política de les institucions o en el poc ús d'eines existents, com el referèndum o la consulta, per a prendre decisions col·lectivament, per part de la ciutadania.

A fi d'aprofundir una mica més en aquesta idea, Fernando Pindado va concretar que l'article 1 de la Constitució (CE) diu que la sobirania resideix en el poble, de qui emanen tots els poders de l'Estat. Teòricament, en democràcia, la decisió última és del poble que pot posar i canviar governs, perquè és just aquest el significat de la mateixa.

Segons Pindado, les tres formes que pren la democràcia són distintes, però han de formar part del mateix sistema. Tres formes, però una única democràcia. I, al seu parer, són necessàries i importants les tres.

Tanmateix, portem massa temps centrant-nos en les eleccions a representants i una

mica en els espais de debat i deliberació (democràcia participativa), però poc hem avançat en formes de democràcia directa (sobretot consultes populars i referèndums d'especial transcendència a l'àmbit local, on són més fàcils d'organitzar).

Com s'ha avançat fins ara per aprofundir en la democràcia? Què s'ha fet des de les institucions?

Si bé és cert que tenim una democràcia dèbil, caracteritzada per la desafecció política (no només reflectida en l'abstencionisme, sinó també en el desinterès), tampoc es pot dir que "no s'hagi fet res". Més enllà de les eleccions (democràcia representativa), s'ha avançat (lentament) en democràcia participativa i en democràcia directa.

Tant des de la via dels actors institucionals (administracions), com des de la via de les iniciatives ciutadanes, s'han dut a terme experiències i pràctiques en favor de millorar la democràcia.

Podem considerar aquest tipus de pràctiques com a inútils perquè són aïllades o perquè no siguin vinculants, però no es pot negar que les accions en favor de la democràcia participativa

(processos participatius, òrgans consultius, etc.) han proliferat. També les accions en favor de la democràcia directa (consultes i referèndums), tot i que aquestes han estat menys.

A tall d'exemple es pot observar com alguns governs autonòmics, com Catalunya, Aragó, València, Balears, Canàries o País Basc, han desenvolupat polítiques de participació (de diferents menes). Ara bé, ni són totes les comunitats, ni són polítiques que s'apliquin sobre tots els temes. A més, tampoc l'estat té polítiques en aquest sentit. Es pot dir, per tant, que des de les institucions encara hi ha molta feina a fer.

Ara bé, en qualsevol cas, es pot afirmar que l'acció institucional en aquesta matèria s'ha concretat en polítiques específiques. D'una de la banda, pel que fa a la democràcia participativa, s'han promogut processos participatius, (o de debat públic) I, de l'altra, pel que fa a la democràcia directa, s'han modificat marcs normatius i s'han aprovat lleis com la iniciativa legislativa popular que ha facilitat un impuls a les propostes ciutadanes o la llei de consultes populars per via de referèndum.

Pel que fa a la part de la democràcia participativa, exporada per algunes institucions, se li poden fer diverses crítiques:

Una primera crítica seria que aquests processos no són vinculants. Aquesta és una crítica que es fa habitualment des del moviment associatiu, tot i que, segons el Fernando Pindado, també podria rebre una contracrítica: si no estan cridades a participar totes les persones, seria legítim que només un grup, que no ha estat "escollit" de cap manera, tingués més poder que la resta? Si el que es vol és que un procés sigui vinculant a la presa de decisions, només la democràcia directa o representativa serien les eines viables.

Les eines com els processos participatius o els òrgans consultius (consells de barri, consells de dones, etc.) han de ser fórmules per obrir el debat, però no per determinar una decisió; han d'ajudar a prendre-la, en tot cas. Una segona crítica podria ser que, en realitat, aquests processos només es fan sobre temes perifèrics (sobre el disseny d'una plaça o sobre els equipaments juvenils). Poques vegades en aquests processos es parla dels factors econòmics, per exemple.

Finalment, i al seu entendre la més important, hi hauria la crítica de que "la regulació no fa la cosa". És dir, de res serveix que els municipis s'emmirallin amb els òrgans consultius (consells i similars) i els processos, com si la

norma “per se” modifiqués la realitat o com si la cristal·lització dels espais per a la participació pogués afegir molt més valor a les polítiques públiques.

Perquè les polítiques públiques millorin, no n'hi ha prou en obrir debats, sinó que calen mitjans per garantir la transparència, l'argumentació i la rendició de comptes, per part de qui governa.

I pel que fa a la part de la democràcia directa, la crítica més important a fer és que pràcticament no s'exerceix. És dir, calen eines que permetin la iniciativa i la proposta autònoma i voluntària de la ciutadania per a que aquesta pugui portar al debat i a l'elecció pública temes que siguin del seu interès, així com cal que existeixi una veritable voluntat per part dels governs, de fer partícip a la ciutadania de les decisions importants.

En l'actualitat, els lobbies que actuen sobre els i les responsables institucionals, poques vegades tenen a veure amb la voluntat ciutadana més estesa. És més, en els darrers temps hem vist que qui marca les polítiques públiques són més els bancs que la pròpia gent, així que, no es tracta tant de posar més eines per a la participació, sinó d'usar les existents i denunciar la

manca de voluntat de servei públic d'alguns/es representants institucionals.

Com s'ha avançat fins ara per aprofundir en la democràcia? Què s'ha fet des de la iniciativa ciutadana?

Però la qualitat democràtica no és només una tasca institucional i, per tant, cal que la societat també practiqui aquests valors. Perquè hi hagi democràcia han d'haver-hi demòcrates i, avui, sembla que això no és tan comú. Si la democràcia està en perill és perquè, en part, hi ha una tendència a la baixa en el nombre de persones amb conviccions i valors democràtics. La banalització i el populisme han col·laborat a aquesta descafeïnitació. S'accepten les corrupteles (“si només són tres vestits”, en el cas Camps) o es veuen com quelcom natural, inherent al sistema (“però si tots els polítics són iguals”). I sovint no s'expressa amb contundència el rebuig a aquesta mena de pràctiques, segurament pel trencament de la política (entesa com a preocupació per allò comú i, per tant, que també m'afecta a mi) i la persona (individualista i poc avesada a pensar en l'entorn).

Tanmateix es pot celebrar que hi ha una certa energia ciutadana que ha endegat pro-

postes concretes, com per exemple les iniciatives legislatives presentades al Parlament de Catalunya (calen 50.000 signatures de suport), com la que va aconseguir prohibir les curses de braus al país (cal dir que va ser la segona iniciativa popular aprovada pel Parlament) o com la que esperem que aconseguixi la Dació en Pagament.

Curiosament, mentre el nombre i la qualitat de les iniciatives populars a l'àmbit legislatiu ha anat en augment no passa el mateix a l'àmbit local. Es coneixen poques iniciatives d'aquest tipus presentades davant els governs municipals per demanar l'adopció d'un acord o l'aprovació d'una norma. I això que existeixen normes i canals que permeten fer-ho.

Sembla com si a les ciutats, la proposta ciutadana s'hagués de canalitzar principalment mitjançant els processos i òrgans establerts pels ajuntaments O, essent una mica més mal pensat, potser això passa perquè els interlocutors ordinaris dels ajuntaments són determinades associacions que no creuen necessari demostrar el suport popular o incentivar aquest suport més que quan “ells” (considerats per ells mateixos com a representants ciutadans) no han aconseguit acordar amb els governs municipals.

En aquest sentit, és important que la mateixa demanda que fem als governs sigui aplicada també a les associacions: transparència, rendició de comptes i argumentació.

Amb tot, però, per molt que existeixin eines, que es pugui teoritzar sobre la “trinitat democràtica”, que es pugui fer us de les iniciatives legislatives populars, etc., segueix essent cert que tenim una democràcia molt feble, especialment per la manca de cultura democràtica. Una democràcia que es caracteritza pel desinterès per allò col·lectiu, fortament alimentat pel bombardeig dels mitjans, que tendeixen als discursos fàcils i populistes. I clar, això no s'arregla amb més eines, perquè, com ja s'ha dit, l'acció no fa la cosa. Cal molta conscienciació i molta pedagogia per contrarestar el risc que suposen alguns dels missatges triomfants que, en els darrers temps hem vist personificats en l'extrema dreta europea, però també espanyola i catalana.

Des del pla més tangible, però, Fernando Pindado va apuntar algunes idees de futur com:

- La millora de l'exercici de la representació política amb una llei electoral justa i donant

més mitjans per al seguiment i control de l'acció dels representants. Això necessita més i millor accés a la informació, la transparència en les actuacions públiques i la rendició de comptes, és a dir l'explicació dels resultats assolits amb l'aplicació de les polítiques.

- L'anàlisi, revisió i innovació dels instruments de debat públic i de recollida d'aportacions (processos participatius, òrgans de participació) per tal de donar-los més fiabilitat i eficàcia.

- L'activació i ús dels mecanismes de la consulta al conjunt de la ciutadania quan el tema concret pot necessitar d'un veredicta popular.

- Una política pública dirigida a enfortir l'associacionisme, més enllà de la subvenció, tot respectant la seva autonomia.

- La millora dels canals que permetin la presentació de propostes ciutadanes i el necessari debat d'arguments plurals i diversos.

- La incorporació de la tasca, per part dels actors socials, sobretot les associacions, de regular l'acció política, el trasllat al debat públic de propostes que haurien de modificar la situació sobre la qual es vol intervenir.

- Fomentar que els actors socials "prediquin" de manera exemplar amb la seva conducta el funcionament democràtic; com a principals escoles de democràcia que són. Si els valors imperants són uns, és imprescindible que existeixin espais a la contra, on els valors promoguts siguin la llibertat, la igualtat, la justícia i el pluralisme.

SESSIÓ 2: TAULA D'EXPERIÈNCIES

Lluís Rabell, moviment veïnal barceloní

A la segona sessió, de 18:00 a 20:00, vam seguir aprofundint sobre el concepte de democràcia, amb el Lluís Rabell de la FAVB i el Javier Toret de DRY. La idea era entrar a explicar experiències més concretes sobre democràcia, tot i que també ells van exposar quins eren els seus paradigmes teòrics.

Lluís Rabell

Segons el Lluís, si parlem de democràcia i moviment veïnal, cal que s'entengui que aquest ha jugat un paper important en la construcció democràtica i que actualment, fruit dels canvis socioeconòmics, ha de repensar la seva funció.

Però anem a pams. Segons Rabell, la democràcia és un ecosistema que se sostén per la representació (existència de partits polítics i eleccions), els sistemes de revisió i control d'aquesta representació i l'equilibri entre el poder explícit i els espais de contrapoder.

Per dir-ho d'alguna manera, la democràcia demana no només que es pugui participar en els afers col·lectius, sinó que s'hagi de participar; demana que les persones estiguin organitzades en espais de contrapoder i que, per definició, les persones siguin "polítiques" (en el sentit de tenir opinió i acció sobre allò que afecta a la comunitat).

Tanmateix, segons Rabell, aquest sistema està malalt. Al seu entendre, el vessant més representatiu de la democràcia (molts dels partits que ocupen espais de poder institucional) està segrestat. Els i les representants ja no representen la veu del poble, sinó que el seu marge de moviment està molt condicionat per interessos econòmics, que s'escapen, de lluny, dels interessos de les persones.

Aquest fet no és nou, sinó que s'ha anat agreujant amb els anys. De fet, des del moviment veïnal, existent ja durant el final del franquisme, s'ha observat com, al costat de la transició i els primers ajuntaments democràtics, han nascut nous problemes, que ens fan pensar

que la democràcia no era només “acabar” amb Franco. El naixement de la nostra democràcia es va centrar en les eleccions i això va fer els elements com la revisió i control de representants i l'equilibri entre poder explícit i espais de contrapoder no es tinguessin especialment en compte en la construcció de la mateixa.

Aquest “segrest” de la democràcia s'ha viscut des de molt a prop en el moviment veïnal. Segons Ll. Rabell, el moviment veïnal dels anys 60 no tenia res a veure amb l'actual. Aleshores, les associacions de veïns i veïnes eren un dels pocs espais legalitzats on fer política. Partits i sindicats havien de viure en la clandestinitat i és per això que les associacions veïnals es presentaven com una esclatxa per l'organització i la supervivència de l'esquerra.

Eren, doncs, espais vertebradors de les lluites d'esquerres com la feminista o l'ecologista, però especialment l'obrera i sindical. Es pot afirmar, de fet, que el moviment veïnal (a Barcelona) portava clarament un segell de classe.

A banda, el moviment veïnal va jugar un paper important en el desenvolupament urbà i, de fet, fou el llit de moltes reivindicacions

de la millora de serveis als barris. Dit d'una altra manera, Barcelona va esdevenir d'una determinada manera, justament per la lluita veïnal.

Però l'arribada dels ajuntaments democràtics va canviar l'escenari. Mentre que a finals del franquisme es vivia certa eufòria en el moviment veïnal, l'any 1975, l'escenari i lògica política van canviar, i aquella eufòria es va convertir en un progressiu desinflatament del moviment.

Podem trobar diverses explicacions a aquest fet, però n'hi ha una de destacable: la cooptació de quadres del moviment veïnal per part dels ajuntaments democràtics. Moltes persones compromeses amb el seu territori van passar a formar part de l'entramat administratiu i això va provocar un desequilibri important entre les estructures de poder (ajuntaments) i contrapoder (associacions).

Justament, en un moment de desequilibri d'aquestes dues estructures, calia reforçar els elements de contrapoder per garantir un bon funcionament democràtic, ja que moltes persones van passar a formar part de “l'altre” bàndol. Tanmateix, no fou així, el moviment

veïnal va patir una crisi arran del 1975, amb les conseqüències que això suposava per la democràcia.

Però la cosa no va acabar aquí, els anys 90, amb el boom immobiliari, els jocs olímpics, etc. va néixer un nou concepte de ciutat. Les relacions veïnals es van veure fortament afectades pel nou esquema urbà, basat en la desindustrialització, l'eclosió de la economia de serveis, las privatitzacions, “l'efecte crida” cap a la immigració - destinada a cobrir les necessitats d'un model que requeria mà d'obra barata, sobretot en el camp de la construcció i el turisme-,...

I la ciutat, aleshores, es va convertir en l'espai de reproducció de les desigualtats del sistema.

En aquest sentit, val la pena explicar la importància d'un moviment veïnal ben vertebrat. Mentre que previ a l'explosió globalitzadora, la indústria era l'espai, per definició, on s'expressava el conflicte de classe, als anys 90 l'escenari de conflicte va canviar. I la desigualtat es va estendre més enllà dels llocs de treball, fent-se visible, especialment, en l'espai de la ciutat.

El desplaçament de les persones a la perifèria, la desigualtat en els accessos als serveis, etc. demanava d'una resposta territorial. I aquesta resposta podia ser el moviment veïnal, tot i la complexitat que suposava integrar en una lluita les diferents cares del conflicte capitalista.

Segurament aquest és el repte; fer del moviment veïnal el pal de paller per a reforçar les diferents lluites, fruit de la varietat de formes d'opressió del capitalisme, que es manifesten a les ciutats. El moviment veïnal pot adquirir una importància renovada en la mesura que la crisi social es viu com una crisi “a la ciutat” i també “de la ciutat”. I en la mesura també que el moviment obrer necessita suports socials externs a la pròpia empresa, d'abast territorial, per recompondre les seves forces i el seu propi horitzó transformador de cara al nou període de la lluita de classes.

Perquè les associacions no poden tornar a ser el que van ser en els seus orígens. Tampoc és desitjable: tenen dinàmiques, metodologia i ritmes de treball diferents dels altres moviments socials. No obstant això revesteixen característiques importants que fan d'elles un terreny important d'intervenció i de desenvolupament d'una esquerra anticapitalista

amb arrelament social: la continuïtat organitzativa, la territorialitat, el caràcter referencial per a amplis sectors de la població, la interlocució amb l'administració... Això fa que puguin prendre un paper unificador pel que

fa als moviments socials urbans, contribuint a federar-los i vertebrar-los localment i "traduir" les seves aspiracions en propostes i alternatives (com s'ha fet amb les reivindicacions de la PAH des de la FAVB, per exemple).

JAVIER TORET

Investigador social i activista, membre de Universitat Nòmada i Xnet

La intervenció del Toret va tenir un caràcter més 2.0. Algunes de les idees que van sortir arran de la seva explicació van ser: com el paper de les tecnologies 2.0. canvia l'espai de lluita (l'organització associativa tradicional avui pot ser un espai virtual), com la forma a partir de la qual percebem la informació

transforma el nostre paper d'activistes polítics (la manera com concebem el món és diferent perquè aprenem de manera diferent) o com el poder de convocatòria es troba en nous espais (un exemple d'aquest fet podria ser el twitter en moviment 15M).

Tot i que aquestes dues intervencions giraven al voltant d'experiències molt diferents, val a dir, però, que compartien una idea: que la democràcia ens interpel·la a totes i que, previ a qualsevol forma de lluita, cal un posicionament envers la realitat. I que aquest posicionament implica un procés de politització ciutadana.

La primera cosa que cal tenir en compte és que les tecnologies condicionen enormement la forma col·lectiva en com s'organitza l'acció, però també la pròpia acció, entenent que la crida pot ser ràpidament multiplicada en una societat tecnològicament connectada. Segons el Toret, doncs, cal que ens preguntem coses com:

Quines formes d'organització revolucionària es donaran a la societat xarxa? Com i de quina manera pot servir una politització de l'ús de les tecnologies de la comunicació per organitzar el contrapoder a la societat xarxa? Com es propaga i produeix una organització que creix exponencialment en l'era digital? Com es poden construir organitzacions en xarxa, a escala massiva i a l'altura de la potència de les multituds connectades?

El barri d'internet...

Des del punt de vista de les potencialitats, una de les idees que ens van sorprendre, va ser la de l'organització des de casa. Acostumades a les formes habituals d'organització, basades en les trobades en reunió en un espai determinat, a nosaltres se'ns fa difícil imaginar que l'espai per a l'organització col·lectiva no sigui físic. Tanmateix, el Toret defensava l'existència del barri-internet, entenent que aquest espai també identifica, genera sentiment de pertinença, permet el treball col·lectiu i possibilita l'organització de la lluita en comunitat; característiques, totes elles, del concepte "barri". Al seu entendre, l'activisme polític, avui, es pot fer des de l'ordinador.

El contingut polític

Tanmateix, que l'activisme polític pugui fer-se des de l'ordinador, no és sinònim de que es faci. El procés de politització de les persones és també important i, per tant, sigui com sigui que ens arriba el coneixement, cal tenir present que no és indiferent el seu contingut. És per aquest motiu que, tot i que les persones avui adquireixin el coneixement de manera diferent, les idees continuen essent impor-

tants i cal, per tant, que igualment siguin debatudes, pensades i transmises.

El coneixement viral

Un altra potencialitat de les tecnologies 2.0 és com faciliten enormement el creixement del coneixement. L'anomenat "coneixement viral" és aquell que es difon molt ràpidament a través de diversos canals d'internet i que, per tant, pot ser ampliat i millorat de manera molt ràpida igualment. El coneixement viral multiplica la capacitat d'acció i de resposta dels grups humans.

El cervell enxarxat

Durant la ponència del Toret un dels moments més sorprenents va ser quan vam veure el vídeo que simulava les interaccions entre usuaris del Twitter entorn al 15M (El vídeo es pot trobar al youtube i s'anomena Interaccions entre usuarios 15m), en el qual a través de la imatge es podien veure els fluxos de comunicació sobre un determinat tema entre diferents usuaris/es de Twitter. Les imatges mostren com un tema (#15M) es pot convertir en central entre una comunitat 2.0., simplement a través dels seus usuaris/àries; d'alguna

manera, les imatges s'assimilaven a la comunicació entre neurones d'un mateix cervell, sent el cervell la comunitat 15M connectada a Twitter, les neurones, les persones usuàries, i la informació, els missatges de Twitter amb contingut relacionat amb el 15M.

Sí, la comunitat 2.0. pot ser un cervell enxarxat i pot respondre a l'efecte crida.

La crisi de la transmissió cultural i el canvi de paradigma: generacions digitals natives
Més aportacions de la ponència del Toret van ser les referents a les formes actuals de transmissió del coneixement. Una frase il·lustrativa de Franco Berardi sobre aquest tema, que Toret fa servir en les seves reflexions, és la següent:

La crisi de l'esquerra que es manifesta en el retrocés polític de les forces organitzades del moviment obrer i progressista és només l'epifenomen d'un problema molt més profund: la crisi de la transmissió cultural en el pas de les generacions alfabètic-crítiques a les generacions post-alfabètiques i configuracionals. La dificultat de la transmissió cultural no es redueix a una incapacitat de transmetre continguts ideològics o polítics, sinó en la impossibilitat de posar en comunicació ments

que funcionen segons formes diferents i sovint incompatibles. És indispensable comprendre la mutació del format de la ment post-alfabètica.

La primera generació que va aprendre més paraules d'una màquina que de la seva mare està avui en escena '.

I si agafem paraules textuais del Toret: "la crisi de l'hegemonia de les formes polítiques de la modernitat i de la cultura de l'esquerra basada en el raonament seqüencial, lògic i unidireccional es veuen sacsejades i posades en dubte per un món d'interactivitat de multiplicació dels missatges, canals i sobretot per un cervell que ja no és passiu, sinó interactiu en la selecció i producció de dades".

Simplificant, diríem que avui cal tenir en compte de quina manera s'adquireix el coneixement, ja que la forma com ens arriba és molt diferent a la de fa un temps. Connectar-se a twitter, per exemple, significa rebre múltiples estímuls i, al mateix temps, ser un potencial agent transmissor. Per tant, quan pensem en els discursos i els missatges que volem transmetre, hem de preveure que la manera com arribin serà important. És dir, avui dia poden existir idees sensacionals que no tinguin cap rellevància perquè no s'han fet un lloc a l'espai-xarxa.

I davant aquesta realitat no hi ha altra opció que assumir que ens trobem davant un canvi de paradigma i que de la mateixa manera que el naixement i expansió de l'escriptura va suposar una revolució, també ho estant sent, avui, els canals de comunicació 2.0.

La mobilització afectiva en la psique col·lectiva

"Les dades que circulen a la xarxa a velocitat infinita no només comuniquen informació sinó també afectes i sensacions. La gestació d'un entramat de xarxes neuronals, socials i digitals que mobilitzen els cossos i les ments, en determinades circumstàncies, fan possible que es creïn estats d'ànims col·lectius i que es transmetin molt ràpidament."

El Toret també defensava la idea que, a banda de tenir en compte com es transmet el coneixement a través de la xarxa, cal tenir en compte que aquesta és també un canal que transmet afectes i, per tant, que genere estats d'ànim col·lectius. Així doncs, més enllà de el contingut racional dels missatges transmesos existeix un contingut afectiu que possibilita estats d'ànim col·lectius, que faciliten que les

accions (concentracions, manifestacions o altres), siguin o no exitoses.

Alternativa als mass media

Tal i com ja s'ha dit anteriorment, avui existeix una generació que escull les xarxes socials per informar-se, abans que no pas la televisió o els diaris. Aquest fet té dues cares: d'una banda, que qui regna a les xarxes té una capacitat de control molt gran, però, de l'altra, que les xarxes, que són per definició més igualitàries, poden suposar una alternativa contrainformativa.

Per dir-ho d'alguna manera, els grans lobbys de la informació no han estat encara capaços de fer-se amb el control de les xarxes socials i això significa que aquest és un camp que cal treballar. Si avui ningú és capaç de controlar què és Trending Topic a Twitter vol dir hem d'explorar i explotar aquesta via com a espai de difusió de missatges alternatius i d'organització de la col·lectivitat.

De fet, en un text del mateix Toret, refent a la gestació del 15M, llegim quelcom molt exemplificador en aquest sentit:

“Haviem vist créixer el monstre a la xarxa. Els milers de missatges, mails, vídeos, la intensa extensió a Facebook i diversos dies de Trending Topic a Twitter (#15malacalle, #15mpasalo, #alacalle15m, #tomalacalle o #15mmani) no ens van fer travessar el setge mediàtic. La nostra repercussió en l'escena de la xarxa havia estat innegable, al mateix temps que els grans mitjans, diaris, ràdios i televisions ens havien ignorat. A la roda de premsa de Barcelona només va venir un mitjà local. No obstant això, “l'eixam subterrani” dels mesos anteriors -durant els quals ens vam convertir en un gran mitjà de comunicació i distribució informativa, amb una nombre considerable de seguidors a les xarxes socials- havia tingut un efecte multiplicador i viral. Milers de grups i persones van fer seva la convocatòria i així van aparèixer a la manifestació”

Potència de l'ús espontani.

Exemple organització DRY

El Toret encara va afegir algun argument més a favor de les xarxes 2.0. en la construcció de la democràcia: l'espontaneïtat. En aquest sentit, la gràcia de fer arribar un missatge a la xarxa, el qual pugui ser captat per qualsevol persona i, a partir d'aquí, iniciar-se un procés d'organització

col·lectiva, al seu entendre, és molt potent. No calen masses estructures ni masses recursos, sinó simplement que molta gent es faci pròpia alguna idea. I així, connectant les persones que la comparteixen, es pot iniciar un procés d'organització col·lectiva, sorgida de l'espontaneïtat de la xarxa, molt sorprenent.

D'internet al carrer

Tanmateix, després de tants arguments a favor, és cert que cal reconèixer una evidència: molta gent connectada a una idea no és sinònim de mobilització col·lectiva. La xarxa ha de permetre que les persones s'identifiquin com a iguals, al voltant d'una idea, però també ha de permetre l'organització per a la mobilització.

En aquest sentit, trobem de nou un bon exemple en la gestació del 15M:

“La campanya viral de DRY va tenir principalment el mèrit de construir un estat d'ànim col·lectiu, un clima de participació, d'alegria que se'ns encomanava i ens envoltava, que ens va empoderar per a fer una manifestació a 70 localitats; fet totalment inèdit en els últims 30 anys a l'estat espanyol. Aquesta mobilització va trencar l'estat d'aïllament, d'impotència i de depressió que la crisi econòmica havia estès entre la població i va aconseguir transformar la por-ambient en una potència-ambient. Aquesta situació va portar un nou aire que va convertir la crisi econòmica i social en alguna cosa intolerable.”

Així doncs, el Toret va afirmar que a més de ser un bon espai de difusió, les xarxes són també un espai de crida i, en últim terme, són capaces de traslladar els missatges a la mobilització i al carrer.

CONCLUSIONS

Després de les diferents ponències, el diumenge al matí vam realitzar una dinàmica, amb la idea de portar a l'àmbit més pràctic el debat sobre la democràcia. Va ser després d'aquesta, doncs, que vam recollir les diferents idees que ens havien aportat els debats del

cap de setmana. D'alguna manera, el diumenge va servir per posar en relació el pla teòric discutit el dissabte amb el pla més pràctic; és dir, vam intentar extreure aquelles reflexions útils pels dia a dia dels Casals.

Van ser moltes les idees que van sortir, però aquí presentem un petit resum, a partir de les dues principals vessants discursives:

D'una banda, en la vessant externa dels Casals; és dir, en el seu paper en la construcció democràtica d'una determinada societat. S'entén que com a associacions els Casals tenen un paper en aquesta construcció, que els "obliga" a estar relacionats amb la resta del teixit social i amb el món en general.

De l'altra, en la vessant interna dels Casals; és dir, en la seva capacitat de construir espais col·lectius, igualitaris, oberts, transparents, etc., alternatius a la dinàmica imperant; els Casals han de ser exemple de democràcia i aquest ha de ser un principi en la seva dinàmica de treball.

CONSTRUÏM DEMOCRÀCIA A DINS DEL CASAL

Per millorar la democràcia, primer cal millorar la democràcia interna

Una de les reflexions que va sortir més és que als Casals de vegades tenim tendència a delegar excessives responsabilitats, desentenant-nos de certs temes, que confiem que d'al-

tres assumiran. Tanmateix, aquest fet ens pot portar molt ràpidament a una de les situacions que critiquem: la concentració del poder de decisió en poques persones. La cultura democràtica no només ha de "poder ser", sinó que cal que s'exerceixi; no només s'ha de tenir accés a la informació, sinó que cal analitzar, llegir, entendre i opinar sobre la mateixa.

En aquest sentit, trobem que la pràctica de delegar responsabilitats es trasllada també a la federació, generant així que es doni la situació que el secretariat assumeix la majoria de responsabilitats, mentre que a les reunions de responsables pràcticament no hi ha implicació dels Casals. Cal, doncs, que ens autoresponsabilitzem dels espais on participem i, per tant, no caiem en el discurs fàcil de "és que no estàvem informats/ades".

En la mateixa línia, es diu que sovint existeixen canals i eines per a participar, que no fem servir. Això, que passa en la democràcia institucional (existeixen comissions, consultes, possibilitats de convocar ILPs, etc. que la societat civil o bé desconeix o bé simplement no utilitza), passa també dins el sistema democràtic del Casal o de la Federació. Així, arribem a l'assemblea sense aportacions o assistim a reunions sense veu crítica, quan en

realitat es tracta d'espais en els quals podríem incidir.

Educar en la democràcia

Els Casals hem d'apostar per un model concret que permeti la coexistència de diferents graus d'implicació dins el Casal. Aquest model ha de donar el màxim poder a l'assemblea però, sobretot, ha de permetre que, independentment de la responsabilitat que cadascú assumeixi dins el Casal, tothom practiqui la consciència col·lectiva. Entrar al Casal ha de suposar fer un pas cap a la col·lectivitat. En aquest sentit, cal que ens autoexigim formes de fer democràtiques. No és només un tema d'espais o d'òrgans, sinó de maneres: obrir els debats, dedicar temps a les explicacions, acompanyar a les persones noves, etc, són algunes de les pràctiques que hem de fomentar.

MILLOREM LA DEMOCRÀCIA EXTERNA La democràcia és d'esquerres

En relació al paper dels Casals en la construcció democràtica cap enfora, una de les idees que va sortir és que a més democràcia, més capacitat d'evitar la concentració del

poder d'uns pocs. En l'actualitat, la capacitat efectiva d'incidir en els afers públics es concentra en l'1% de la població. Més democràcia significa més igualtat i més col·lectivització del poder pel 99%. Reivindicar més democràcia és reivindicar més esquerres.

Reivindicar els mecanisme existents i denunciar els que no funcionen

Si assumim que un dels objectius dels Casals és contribuir en la millora de la democràcia del municipi/ país/ estat/ etc on vivim, una de les funcions hauria de ser reivindicar els mecanisme que ja existeixen (i que no s'utilitzen), per aprofundir en la pràctica democràtica. Mecanismes com les consultes o les ILP haurien de ser també promoguts des dels Casals.

En la mateixa direcció, és important denunciar aquells mecanismes que només existeixen per a rentar la cara dels qui governen les institucions; els Casals cal que diguin no (i argumentin el perquè), a participar de consells consultius o altres espais que són venuts com a llocs on participar, però que en realitat només serveixen per legitimar decisions.

Ara bé, tampoc hem d'anar a l'altra extrem i pretendre construir una nova democràcia des de zero. Allò que avui tenim té encara moltes possibilitats no explorades. Així doncs, cal que les reclamem i que en proposem de noves, que vagin més enllà de reclamar "assemblearisme"; és dir, l'alternativa a la democràcia actual no és que tot sigui decidit assembleàriament; cal que siguem realistes i proposem sistemes sostenible i viables, que combinin diferents eines.

El paper polític dels Casals

Més enllà de reivindicar democràcia, però, els Casals han de tenir opinió i s'han de definir com a agents polítics (que no partidistes). En aquest sentit, es considera que mostrar el perfil polític dels Casal és positiu, perquè el debat actual està entre els valors de la dreta i els de l'esquerra i és en aquest eix on els Casals cal que se situïn.

El pla d'acció política dels Casals també ha d'existir, sense que això vulgui dir que els Casals siguin dogmàtics; és dir, els Casals han de tenir clares les seves línies polítiques, però al mateix temps han de permetre el debat, la crítica i la possibilitat de canvi.

Des del punt de vista del perfil polític, una de les idees que es comparteix és que els Casals han de fer visibles les contradiccions del sistema en què vivim i han de posar sobre la taula la tensió entre l'esquerra i la dreta. No ha d'haver dubte en identificar els Casals com entitats d'esquerres, perquè aquest és, avui, el principal eix de tensió.

Nous temps, noves estructures

El Casal no pot viure aïllat del món. Cal, doncs, que entenguem que estem immersos en un procés de canvi social i cal també que l'aprofitem per millorar la nostra feina. Els nostres objectius es mantenen, però la forma com hi arribem serà necessàriament diferent avui que fa un temps.

A més, aquest canvi tecnològic que avui vivim, no només ens ha de facilitar la feina del Casal, sinó que ens ha de situar en l'escenari global; és, per tant, una oportunitat per a treballar les accions en xarxa i el paper del Casal en la construcció democràtica cap enfora.

En aquest sentit, es comenta la importància d'anar experimentant, tant des dels Casals com des de la Federació, amb algunes eines 2.0.

